

8 DEKLINAČNÍ TYPY

8.1 Deklinační typy v teoretickém popisu jazyka

V průběhu popisu alomorfie illativních koncovek jsme u obou jazyků naráželi na nevyhnutelnost užití pojmu deklinační (paradigmatický) typ. V estonském popisu jsme používali klasifikaci jmen do typů a podtypů Jaaka Peeba (1997). Nutnost použít podobný pojem také zmiňují různí autoři, kteří se věnovali popisu finské morfologie. Zároveň se popis, v němž jsou jména (v praktické podobě např. hesla ve slovníku) rozdělena do typů, podle nichž jsou pak určeny jejich možné formy, zdá být někdy v kontrastu k přístupu, který vychází z předpokladu, že by takové možné formy měly být odvoditelné na základě fonologické struktury výchozí formy (např. nominativu sg.), to v případě produktivních typů nebo tzv. aktivní morfologie. EKG (1995) tak nezavádí pojem deklinační typ, ale produktivní formy odvozuje na základě fonologicko-derivační struktury výchozí formy (kromě samotné fonologické struktury může mít vliv i to, jestli je slovo derivované a jakým derivačním sufixem). Něco ve smyslu deklinačních typů se pak týká pouze tzv. pasivní morfologie. Karlsson (1982) v popisu finské morfologie vychází ze základního tvaru (u jmen nominativu sg.), od něž odvozuje další formy jmenného paradigmatu. Na druhou stranu zmiňuje i nutnost ohlížet se na paradigmatický rozměr (seskupování koncovkových alomorfů do sérií). Popis, v němž bychom pro popis morfologie nejprve rozdělili jména do deklinačních typů, by ale podle něj nemohl zachytit obecnou platnost některých procesů (např. alternací kmene, které se mohou dít napříč deklinačními typy).

Zdá se, že deklinační typ ve velmi konkrétním smyslu (např. jsou typy označeny podle vzorových slov, ve slovníku mohou být číslovány) je typický v popisech určených pro praktické účely (zejména normativní a pedagogické). Spíše teoretické

popisy jazyka se ke konceptu deklinačního typu uchylují jen z nezbytnosti. Pohled na deklinační typy, který by byl kompatibilní s východisky představenými v této práci, už je v jisté míře zřejmý. Bude vycházet z principů už představených, jedná se zejména o schémata a kategorizaci, zásadní je také popis morfologie založený na užívání (*usage-based approach*). Přístup založený na užívání ve svých studiích o morfologii už dříve používala Joan Bybee, i když nepoužila tento termín (srov. Langacker 2000: 46).

Z forem téhož lexému, jako např. plurálových forem ve finštině *mittojen*_{GENp} : *mittoja*_{PARTpl} : *mittoihin*_{ILLpl} (od *mitta* „míra“), *kenkien*_{GENpl} : *kenkiä*_{PARTpl} : *kenkiin*_{ILLpl} (od *kenkä* „bota“), *kahviloiden*_{GENpl} : *kahviloi*_{PARTpl} : *kahviloihin*_{ILLpl} (od *kahvila* „kavárna“), *tuotteiden*_{GENpl} : *tuotteita*_{PARTpl} : *tuotteisiin*_{ILLpl} (od *tuote* „výrobek“), *tärkeiden*_{GENpl} : *tärkeitä*_{PARTpl} : *tärkeisiin*_{ILLpl} (od *tärkeä* „důležitý“), můžeme cestou morfologické analýzy abstrahovat jednak kmen slova (*mitta*, *kenkä*, *tuote*, *tärkeä*), jednak koncovky gramatických kategorií (gen. pl., part. pl., ill. pl.). Podobně lze abstrahovat i nesegmentální závislé morfémy, srov. např. estonské formy *nalja*_{GENsg} : *nalja*_{PARTsg} : *nalja*_{ILLsg} (od *nali* „vtip“), *poisi*_{GENsg} : *poissi*_{PARTsg} : *poissi*_{ILLsg} (od *poiss* „chlapec“), *riigi*_{GENsg} : *riiki*_{PARTsg} : *riiki*_{ILLsg} (od *riik* „stát“), kde můžeme abstrahovat slabý stupeň kmene (v genitivu) a silný (v partitivu a illativu), stejné rozložení se shoduje u všech zmíněných slov. Deklinační typ je takové schéma, které můžeme abstrahovat tehdy, když se stejné rozložení forem opakuje ve stejných gramatických kategoriích u více různých lexémů. Když se zaměříme pouze na závislé morfémy, abstrahujeme např. pro finštinu zakončení plurálových forem *-ien* : *-iA* : *-iin* nebo *-iden* : *-itA* : *-isiin* apod. (pro gen. pl. : part. pl. : ill. pl.), pro zmíněné estonské příklady abstrahujeme rozložení slabý stupeň : silný stupeň : silný stupeň (pro gen. sg. : part. sg. : ill. sg.). Langacker (2000: 54–56) navrhuje obdobný postup jako u konstrukčních schémat (např. použitelných pro spojení předložka + jméno, odvození určitého typu derivátu od slovesného kmene apod.), nazývá paradigmatické typy nebo konjugační třídy také „koalicemi vyššího řádu“. Ty pak mohou získat status jednotky v daném jazyce, jinými slovy sloužit jako vzor při kategorizaci. Různé deklinační typy se pak také mohou lišit v míře ustálenosti a význačnosti. Zásadní pro ustavení takové „koalice“ (schématu v podobě deklinačního typu) je to, že vazby jsou jak fonologické, tak sémantické, schéma takového druhu např. nevzniká mezi jakýmkoli rýmujícími se tvary. Bybee (2007: 170) nazývá takto vznikající vazby morfologickými: paralelní seskupení fonologických a sémantických spojení může, pokud se opakuje, vytvořit morfologickou vazbu.

U Bybee (1985: 124) je paradigmata shlukem forem s blízkými vazbami. Bybee (1985, 2007) rozlišuje u forem, jak silná je jejich lexikální reprezentace, v našem smyslu jde o to, nakolik jsou jednotlivé formy samy jednotkami. Jednotkou nutně bývají velmi nepravidelné formy, které se obvykle udržují díky vysoké frekvenci užívání (extrémním případem je suppletivismus). Jednotkou ale může být i zcela pravidelná forma (je samostatně lexikálně reprezentována). Nepředpokládá se os-

trá hranice mezi pravidelnou a nepravidelnou morfologií ani kvalitativní odlišnost v tom, jak je mluvčí používají, tak jak to předpokládají některé popisy morfologie. Vztahy v rámci paradigmatu jsou pak u Bybee různé, některé formy mají mezi sebou bližší vazbu než jiné. Vztah také může být asymetrický ve smyslu základní a od ní odvozená forma, základních forem v paradigmatu téhož slova může být vícero. V tomto přístupu se navzájem nevylučuje předpoklad základní formy (základních forem) a paradigmatických vazeb (potažmo deklinačních typů). Zmiňuje také tendenci, že základní formy bývají sémanticky nepříznakové. Formy, které nemají blízké fonologické vazby k jiným, jsou autonomní. Autonomie pak souvisí s vysokou frekvencí výskytu a často také s morfologickou nepravidelností. O illativních formách jsme ve výše uvedených rozborech často uvažovali jako o závislých, tj. vymezených kontrastem vůči jiným formám (ne nutně jen vůči jedné, která by byla ve vztahu k illativu sg. základní, např. v estonštině jsme potřebovali kontrast ke genitivu sg., zároveň se mnohdy illativ sg. shodoval s partitivem sg.). Výše jsme se v popisu illativních forem často spolehli na odkaz k deklinačnímu typu, např. při konstatování, že určitá forma illativu je svázána s určitými deklinačními typy. V estonštině to byl např. de-illativ a illativ u typu „seminar“ (ablautový morfém s nulovým kontrastem), ve finštině se jednalo o vymezení distribuce illativních koncovek *-hin* a *-sin* v illativu plurálu.

Schémata tohoto typu mohou být dle předpokladů Langackerova přístupu schematická na různých úrovních. Taková schémata pak mohou vznikat na základě existujících příkladů – a pokud jsou ustálena jako jednotky, sloužit i pro kategorizaci dalších. O deklinačním typu tak v našem popisu uvažujeme tehdy, když je zřejmé, že je illativní forma vymezená kontrastem vůči jiným (např. se tomu v popisu nelze vůbec vyhnout u estonského bezkoncovkového illativu) a formy více lexémů vykazují stejný způsob takového kontrastu. Kontrast samotný samozřejmě můžeme konstatovat obecně u jakýchkoli ohebných forem, o deklinačním typu uvažujeme tehdy, když se slova seskupují pro tento účel do koalic a dosahují kontrastu analogickým způsobem. Taková sdružení se ale mohou týkat i jen některých forem určitých lexémů. Ve finštině se např. sdružení tohoto druhu zdají zřejmější u plurálových forem, a to těch, které znají koncovkové alomorfy (genitiv, partitiv, illativ). Pokud mluvíme o deklinačním typu, nemusí se tak nezbytně jednat o tradiční soupis všech pádů ve dvou číslech.

Lokální schéma může být podle teoretických předpokladů spíše význačné než abstraktnější schéma, které by obsáhlo více forem. V tom se pojetí poněkud liší od klasicky užívaného pojmu deklinační (paradigmatický) typ, který by měl v ideálním případě určit všechny formy daného lexému. V takovém ideálním systému by měly být všechny lexémy přiřazeny ke konečnému počtu deklinačních typů, které by určovaly všechny jejich formy, a to na základě stejných kritérií (např. rozoznáním deklinačního typu už podle formy nominativu a genitivu). V pojmech kognitivní gramatiky to znamená, že bychom chtěli mít jen velmi obecná schéma-

ta, která by navíc měla jasně vymezená pole působnosti. My ale předpokládáme možnost abstrahovat schémata na různé úrovni specifčnosti, a navíc existuje předpoklad, že specifičtější schéma je vyvoláno snáze (může pak být použito spíše než obecné schéma, srov. např. finská víceslabičná slova na *-kkA/-kkO*, jejichž některé plurálové tvary jsou příklady lokálního schématu). Zdá se také, že deklinační typy se příliš nehodí předpokládat jako jasně vymezené kategorie (na základě přítomnosti nebo absence určitých rysů), ale spíše jako kategorie, u nichž jsou některé členy lepšími příklady této kategorie, jiné horšími. Bybee např. rozebírá rozřazení anglických sloves do skupin podle toho, jak tvoří minulý čas, a to ve smyslu přiřazených kategorií, kde je členství v kategorii založeno na rodinných podobnostech a kde lze rozlišit centrální a marginální členy kategorie (srov. Bybee 2007: 127–147, 171).

Ze zkušenosti s deklinačními typy normativních gramatik také víme, že ideální situace (deklinační typ určuje všechny formy lexému, lexémy se řadí do navzájem distinktních typů) je spíše řídká. Ve skutečnosti se často setkáváme se prolínáním nebo smíšením paradigmat, např. Paunonen (1976) vidí prolínání paradigmatických typů jako charakteristické pro finský deklinační systém. V našem pojetí taková situace může vznikat např. tehdy, kdy jsou jen některé formy lexému příkladem lokálního schématu (jako např. plurálové formy ve slabém stupni u víceslabičných slov zakončených na *-kkA* nebo *-kkO* ve finštině), zbylé formy jsou příkladem obecnějšího schématu (např. u víceslabičných slov zakončených na *-kkA* nebo *-kkO* dochází v singuláru k obvyklému střídání stupňů, jehož jsou příkladem dvou- i víceslabičné kmeny). Dubletní tvary typu *mansikoita* ~ *mansikkoja*_{PARTpl} : *mansikoiden* ~ *mansikkojen*_{GENpl} vznikají tehdy, kdy existují dvě ustálená schémata, která obě mohou sloužit při kategorizaci daných tvarů, a jedno z nich zřetelně nepřevládá (v daném případě nicméně co do výskytů zjevně převažuje *mansikoita* : *mansikoiden*, což je příklad schématu specifičtějšího než tvary *mansikkoja* : *mansikkojen*). Itkonen (1959: 385–387) v takových případech mluví o tom, že obě varianty jsou z hlediska systému možné.

8.2 Příklady využití deklinačních typů

Příklad navrhovaného pojetí deklinačních typů ukážeme na finských plurálových formách genitivu, partitivu a illativu. Nejzjevnější je paradigmatická koheze u genitivu a partitivu plurálu, pokusíme se ovšem spojit ji i s distribucí koncovek illativu plurálu (zbylé pádové formy v plurálu neznají koncovkové alomorfy):

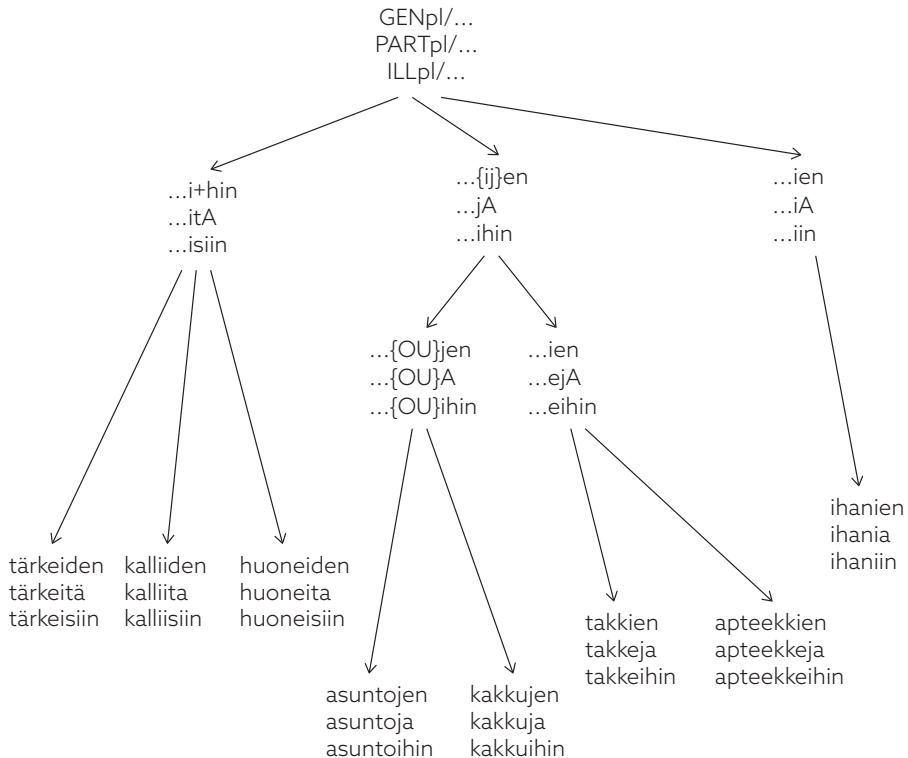

Schéma 4: Paradigmatická koheze u finských plurálových forem

Jen u nejhornějšího schématu jsme zaznamenali sémantický i fonologický pól (ten jsme nechali nespecifikovaný), u dalších uzlů už jsou pak pro přehlednost uváděny pouze formy. Pro koncovku genitivu plurálu uvádíme kvůli přehlednosti jen variantu *-den*, jinak se ve standardní finštině počítá s volně zaměnitelnými variantami koncovky *-den* ~ *-tten*. Mohli bychom předpokládat tři základní seskupení koncovek/zakončení těchto tří plurálových tvarů (uvedených včetně plurálového morfému *-i*, u prostředního seskupení pak abstrahujeme od toho, zda bude v koncovce *i* nebo *j*). Prostřední schéma je pak rozděleno na dvě specifitější podschémata, kde je před koncovkou labiální vokál (*O* nebo *U*) nebo *i*, tato pak mohou být využita u kmenů jakéhokoli počtu slabik zakončených v nominativu na *O*, *U*, *i* nebo *a* (u nichž v plurálovém kmeni vzniká zakončení *-oi-*). Levé schéma je pak využito těmi deklinačními typy, o nichž jsme pojednávali v kapitole 7.8.3, totiž typy „huone“, „sairas“, „tärkeä“, „kevyt“ (historicky tzv. kontrahovaná jména). Můžeme tak tvrdit, že použití illativní koncovky *-iin* je vázáno na deklinační typ, jinde se tato koncovka neobjevuje. Podle tohoto nákresu bychom kromě zmíněných typů („huone“, „sairas“, „tärkeä“, „kevyt“) dobře obsáhli také veškeré dvouslabič-

né kmeny. Víceslabičné kmeny jsou však problematictější. V následujícím nákresu můžeme vidět, jak je u nich narušeno rozdělení na tři základní schémata, a jak mohou vznikat dubletní tvary:

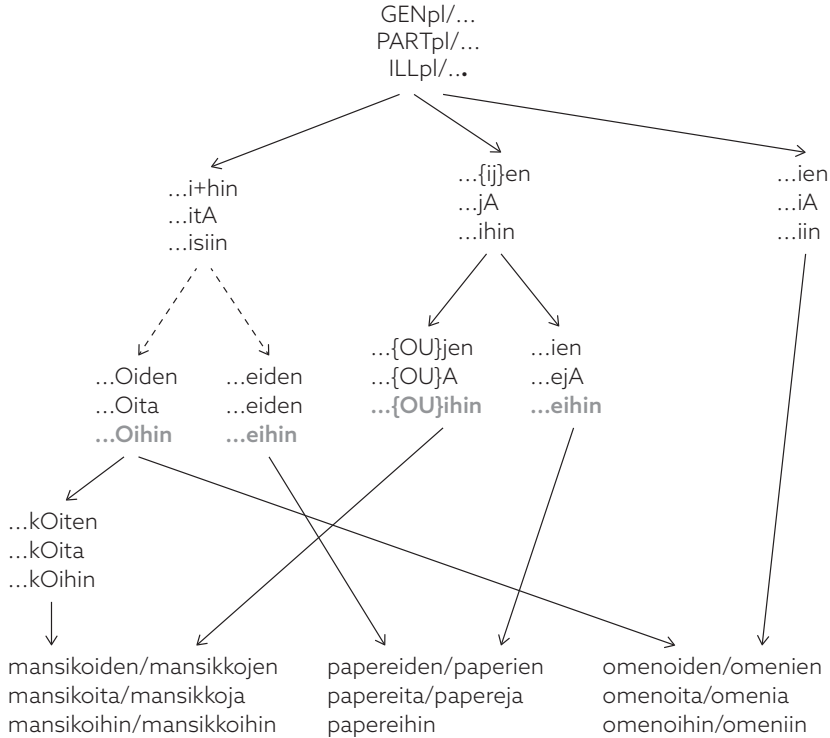

Schéma 5: Smíšení paradigmat a dubletní tvary u víceslabičných slov

Horní část nákresu zůstala stejná, opět předpokládáme tři schematická uskupení koncovek pro gen.pl., part. pl. a ill. pl. Přidali jsme však z nich vycházející o něco specifitější schémata, kde zakončení kromě plurálového *-i-* zahrnuje i koncový vokál kmene. Právě z těchto specifitějších schémat pak pochází illativní tvary tří příkladových slov i tvary gen. a part. pl. *mansikkojen* : *mansikkoja*, *paperien* : *papereja*. Tvary gen. a part. pl. *omenien* : *omenia* jsou příkladem už dříve ukázaného obecného schématu.

Prvně jmenované tvary gen. a part. pl. (*mansikoiden* : *mansikoita*, *papereiden* : *papereita*, *omenoiden* : *omenoita*) mají koncovky *-iden* a *-itA*. Ty kromě výše zmíněných deklinačních typů („huone“, „sairas“, „tärkeä“, „kevyt“) používají právě víceslabičná slova zakončená na *i*, *O* nebo *A* (jejichž zakončení se v plurálu mění na *-i-*), v našem nákresu jsou to příklady *mansikka* „jahoda“ a *paperi* „papír“

a *omena* „jablko“. V illativu plurálu pak nepoužívají koncovku *-siin*, ale *-hin* (proto je mezi schémata a příklady přerušovaná čára, jedná se o pouze částečnou sankci). Zakončení *-Oihin*, *-eihin* pro illativ plurálu tak mají jako jiná dvouslabičná a jiná historicky nekontrahovaná slova. Historicky kontrahované typy nenabízejí zakončení *-Oisiin* (takové nemá žádný typ), ale nabízelo by se zakončení *-eisiin* (srov. *tärkeisiin*, *huoneisiin*), nicméně se nevyskytuje **papereisiin*, ale *papereihin*. Kdybychom chtěli argumentovat pro historické zdůvodnění distribuce koncovek, mohla by volba koncovky *-hin* být dobrým argumentem (paperi není kontrahovaný kmen, proto nemůže mít *-siin*), nicméně se domníváme, že ani tak není nutné se uchýlovat k historickému vysvětlení. Z našeho schématu vyplývá, že právě zakončení *-Oihin*, *-eihin* mají námi předpokládaná specifitější schémata ve středu nákresu. Můžeme tak pro víceslabičné kmeny uvažovat o smíšeném deklinačním typu, kde jsou různé formy příklady odlišných schémat, jinými slovy paradigmatická koheze u nich pak není tak výrazná. Správně bychom tak pro příklady *mansikoiden* : *mansikoita* : *mansikoihin* a *papereiden* : *papereita* : *papereihin* v nákresu měli zaznamenat nejen vztah částečné sankce poskytované schématem [...iden : ...itA : ...isiin], ale stejně tak i sankce schématy pro illativ [...{OU}ihin] a [...eihin]. Možností zachycení daných vztahů je zjevně více. Pro víceslabičné kmeny zakončené na *-kkA* nebo *-kkO* (jako je *mansikka*) pak musíme předpokládat jejich speciální lokální schéma se slabým kmenem (mohli bychom zahrnout i kmeny zakončené na *-ppA* nebo *-ttA*, u nich se však výsledky nezdály tak přesvědčivé, srov. kapitola 7.8.4). Příklady tohoto lokálního schématu jsou pak tvary se slabýk stupněm kmene (*mansikoiden* : *mansikoita* : *mansikoihin*), tyto tvary pak v užívání převažují nad tvary se silným kmenem, které jsou příkladem obecnějšího schématu (srov. kapitola 7.8.4). Třetí zmíněná možnost dubletních tvarů pak vzniká tím, že u kmene *omena* může být plurálový kmen *omenoi-* nebo *omeni-* (obě dvě možnosti v systému existují u dvouslabičných a-kmenů, víceslabičné mezi nimi mohou kolísat). V prvně uvedeném nákresu jsme tak mohli pozorovat paradigmatickou kohezi mezi plurálovými tvary ve finštině (genitivem, partitivem a illativem). Ve druhém uvedeném nákresu pak šlo spíše o to, jak je taková koheze narušena u některých víceslabičných kmenů, když jednotlivé tvary (genitivu, partitivu a illativu pl.) jsou příklady různých schémat (sankci jim poskytují různá schémata, ta se mohou lišit i mírou schematičnosti, v prvním nákresu zmíněná schémata poskytují nanejvýš částečnou sankci, nepodchytí tak všechny tvary). Takto mohou snadno vznikat i dubletní tvary. Je potřeba zmínit, že se jedná pouze o ukázkou, zároveň však patří skloňování zmíněných víceslabičných kmenů ve finštině k tomu nejobtížnějšímu na popis.

Jak jsme již zmínili, paradigmatická koheze nemusí nutně zasahovat všechny tvary téhož lexému. Pokud uvažujeme o takových možnostech (schématech v podobě deklinačních typů), ještě nepředpokládáme, že takto jsou určeny všechny možné formy slova. Jednotlivé tvary téhož slova mohou být příkladem různých schémat (různého dosahu, různé úrovně schematičnosti). Příkladem může být

estonský geminační illativ, který se, jak jsme viděli, objevuje u několika různých deklinačních typů (které se liší např. v tom, jaký mají partitiv sg., zda mají kmenové alternace apod., srov. např. *maja*_{NOMsg} : *maja*_{GENsg} : *maja*_{PARTsg} : *majja* ~ *majasse*, *rida*_{NOMsg} : *rea*_{GENsg} : *rida*_{PARTsg} : *ritta* ~ *reasse*, *uni*_{NOMsg} : *une*_{GENsg} : *und*_{PARTsg} : *unne* ~ *unesse*, *pere*_{NOMsg} : *pere*_{GENsg} : *peret*_{PARTsg} : *perre* ~ *peresse*). Zároveň se u těchto tradičně vymezených deklinačních typů geminační illativ neobjevuje automaticky u všech slov. Geminační illativ je teoreticky možný u slov fonologické struktury (C)VCV, silnou vazbu na další tvary téhož slova u něj nepozorujeme (i když zmíněné deklinační typy mají např. stejné koncovky v plurálové deklinaci). To pak působí problémy při tradičním dělení na deklinační typy, kdy možnost tvořit geminační illativ musí být např. specifikována u konkrétních lexémů (tak to dělá OS 2013). Je také možné si myslet, že tradiční pojetí deklinačních typů tu nedokáže zachytit tvoření geminačního illativu, a že je tak v tomto ohledu nedostatečné (že by např. šlo navrhnout společný typ pro zmíněné případy). Rozsáhlé estonské diskuse o systému deklinačních typů nicméně dokazují, že je nemožné sestavit takový systém, který by pojal všechny tvary na základě příslušnosti k deklinačnímu typu, aniž by tím nastala kolize jinde. Předpokládáme tak, že schématem v podobě deklinačního typu mohou být určeny jen některé tvary, jiné se např. řídí jiným typem schématu, paradigmatická koheze není v deklinačním systému všude stejně silná.

Při rozdělování na produktivní a neproduktivní deklinační typy můžeme uvažovat podobně jako u rozdílu mezi estonským sse-illativem a hV-illativem. U produktivního typu je význačné obecné schéma, ne jeho jednotlivé příklady (kterých bývá hodně), u neproduktivních jsou význačné spíše jednotlivé formy (což by podle předpokladů mělo být podpořeno vyšší frekvencí těchto jednotlivých forem), i když to nutně neznamená, že schéma jako takové neexistuje. U deklinačních typů jako ostatně i u výběru koncovkových alomorfů můžeme kromě frekvence výskytu uvažovat i o jiném vlivu, a to konzervativnosti standardního jazyka (specifické skloňování bývá např. zmiňováno v příručkách nebo se také vyučuje ve škole). U tzv. produktivních deklinačních typů pak Bybee (2007: 171) předpokládá také tzv. otevřené fonologické definice, tj. např. u nich typicky nejsou příliš specifické nároky, jaký má být tvar kmene apod. Pokud jsou nároky příliš specifické, typ nemůže být příliš frekventovaný (a jeho obecné schéma pak nemůže nabýt velké význačnosti).

Když je nepravidelnou formu těžké udržet vzhledem k nižší frekvenci, může k ní existovat dubletní tvar (Bybee 2007: 169–170). Kaalep (2009: 413) zmiňuje přechod estonských slov *ruse* „dvouzubec“ a *pune* „dobromysl“ od pasivního (*ruse*_{NOMsg} : *ruskme*_{GENsg} : *ruset*_{PARTsg}, *pune*_{NOMsg} : *puneme*_{GENsg} : *punet*_{PARTsg}) k aktivnímu morfoložickému modelu (*ruse* : *ruse* : *ruset*, *pune* : *pune* : *punet*), který je spíše patrný u mluvčích, kteří tyto výrazy používají málokdy, než u botaniků, pro něž jsou to obvyklejší slova. Paunonen (2003: 211, 213) zmiňuje, že u mladých městských mluvčích se lze setkat např. se skloňováním *ruis* „žito“ : *ruiksen*, namísto užití neproduktivního vzoru, tj. *ruis* : *rukiin*.

Paunonen (2003: 207) zmiňuje také v hovorovém jazyce užívanou formu partitivu singuláru *viintä* (od *viini* „víno“), která je příkladem užití tzv. neproduktivního deklinačního typu (srov. např. *kieli*_{NOMsg} „jazyk“ : *kielen*_{GENsg} : *kieltä*_{PARTsg}), obvyklý partitiv je *viiniä*. Podle Paunonena se tvar poprvé objevil ve školních a studentských kruzích v 60. letech 20. století a na začátku se k němu pojil příznak hravosti, forma byla vnímána jako neobvyklá. V našem pojetí by tak šlo o užití schématu, které poskytují slova jako *kieli*, *tyyni*, *kaari* apod. Je to podobné situaci, kdy byl v estonštině hV-illativ použit jako vzor k vytvoření nových tvarů. Obě situace jsou svým způsobem netypické a odlišné v tom, že ve finském případě jde o spontánní vznik tvaru (kreativní užití), v estonském o vědomou konstrukci lingvistů, nicméně ukazují na to, že takové možnosti lze případně i využít. (I ve finštině bychom našli podobnou vědomou implementaci neproduktivního druhu skloňování u slova *happi* „kyslík“ : *happen* : *happea*, které se skloňuje po vzoru starých e-kmenů, ne jako jiná později vzniklá nebo přejatá slova, srov. *laki* „zákon“ : *lain* : *lakia*.)

Deklinační typ tedy pojímáme jako schéma, které vzniká abstrakcí z jednotlivých vyskloňovaných tvarů, a to tehdy, když se stejný vzorec opakuje. Takové schéma se může stát ustáleným, tj. stát se jednotkou jazyka, a poté sloužit jako schéma při kategorizaci deklinačních tvarů jazyka. Často užívaná schémata také nabývají na význačnosti, pokud se např. užívají stále a znovu u nově vzniklých nebo přejatých slov, jejich význačnost stoupá a tím i pravděpodobnost, že budou využita u dalších nových slov. Tzv. neproduktivní deklinační typy obvykle nebývají význačnými schémata, jistou míru význačnosti lze předpokládat u jejich příkladů (konkrétních tvarů).